

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

19 päivänä lokakuuta 2023*

Ennakkoratkaisupyyntö – Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistaminen –
Direktiivi 2004/48/EY – 13 artikla – Rikosoikeudenkäynti – Soveltamisala –
Tavaramerkin haltijalle aiheutunut vahinko rikoksen tunnusmerkistötekijänä – Sopimus teollis-
ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista (TRIPS-sopimus) – 61 artikla –
Euroopan unionin perusoikeuskirja – 51 artiklan 1 kohta – Unionin oikeuden soveltaminen –
Toimivalta – 49 artiklan 1 ja 3 kohta – Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate ja rangaistusten
oikeasuhteisuuden periaate

Asiassa C-655/21,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Rayonen sad –
Nesebar (Nesebarin piirioikeus, Bulgaria) on esittänyt 14.10.2021 tekemällään päätöksellä, joka
on saapunut unionin tuomioistuimeen 27.10.2021, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasiassa,
jossa vastaajana on

G. ST. T.

ja jossa asian käsittelyyn osallistuu

Rayonna prokuratura Burgas, TO Nesebar,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Lycourgos sekä tuomarit O. Spineanu-Matei
(esittelevä tuomari), J.-C. Bonichot, S. Rodin ja L. S. Rossi,

julkisasiamies: G. Pitruzzella,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Itävallan hallitus, asiamiehinään A. Posch, J. Schmoll ja A. Kögl,
- Euroopan komissio, asiamiehinään S. L. Kaléda ja I. Zaloguin,

* Oikeudenkäyntikieli: bulgaria.

kuultuaan julkisasiamiehen 27.4.2023 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/48/EY (EUVL 2004, L 157, s. 45) 13 artiklan ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 49 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty tavaramerkin loukkausta koskevassa rikosasiassa, jossa vastaajana on G. ST. T.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus

- 3 Marrakechissa 15.4.1994 allekirjoitetun Maailman kauppajärjestön (WTO) perustamissopimuksen, joka on hyväksytty Uruguayn kierroksen monenvälisissä kauppaneuvotteluissa (1986–1994) laadittujen sopimusten tekemisestä Euroopan yhteisön puolesta yhteisön toimivaltaan kuuluvissa asioissa 22.12.1994 tehdyllä neuvoston päätöksellä 94/800/EY (EYVL 1994, L 336, s. 1), liitteenä 1 C olevassa teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehdyssä sopimuksessa (jäljempänä TRIPS-sopimus) on osa III, jonka otsikko on ”Teollisuus- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpano”.
- 4 TRIPS-sopimuksen kyseiseen osaan III sisältyvässä luvussa 5, jonka otsikko on ”Rikosprosessit”, olevassa 61 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Jäsenten tulee säätää rikosprosessista ja rangaistuksista sovellettavaksi ainakin niihin tapauksiin, joissa on kysymys kaupallisessa laajuudessa tapahtuvasta harkitusta tavaramerkkiväärennösten kaupasta tai tekijänoikeuspiratismista. Käytössä olevien oikeuskeinojen ja seuraamusten tulee käsittää vankeus- ja/tai sakkorangaistus, joka on riittävän ankara vaikuttaakseen ehkäisevästi ja joka on samalla verrattavissa niihin rangaistuksiin, joita sovelletaan vakavuudeltaan samantasoisiin rikoksiin. Käytettävissä olevien oikeuskeinojen tulee käsittää, silloin kun se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi, kiinniotto, takavarikko ja kaiken sellaisten oikeutta loukkaavan materiaalin ja välineiden tuhoaminen, joiden käyttö liittyi ratkaisevasti lainvastaisen teon toteuttamiseen. Jäsenet voivat säätää rikosprosessuaalisesta menettelystä ja rangaistuksista, joita sovelletaan muun tyyppiseen teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavaan menettelyyn erityisesti silloin, kun menettely on tahallista ja tapahtuu kaupallisessa laajuudessa.”

Unionin oikeus

- 5 Direktiivin 2004/48 johdanto-osan 28 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tämän direktiivin mukaisten yksityisoikeudellisten ja hallinnollisten toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen lisäksi myös rikosoikeudelliset seuraamukset ovat soveltuvissa tapauksissa eräs keino varmistaa teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpano.”

6 Kyseisen direktiivin 1 artiklan mukaan, jonka otsikko on ”Kohde”, direktiivi koskee teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi tarvittavia toimenpiteitä, menettelyjä ja oikeussuojakeinoja.

7 Mainitun direktiivin 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Soveltaisala”, säädetään seuraavaa:

”1. Tässä direktiivissä säädettyjä toimenpiteitä, menettelyjä ja oikeussuojakeinoja sovelletaan 3 artiklan mukaisesti kaikkiin yhteisön lainsäädännössä ja/tai kyseisen jäsenvaltion lainsäädännössä säädettyjen teollis- ja tekijänoikeuksien loukkauksiin, sanotun kuitenkin rajoittamatta yhteisön tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä säädettyjen tai säädettävien keinojen käyttämistä, sikäli kuin mainitut keinot ovat edullisempia oikeudenhaltijoille.

2. Tämä direktiivi ei rajoita oikeuksien noudattamista ja poikkeuksia koskevien, tekijänoikeutta ja tekijänoikeuden lähioikeuksia koskevassa yhteisön lainsäädännössä ja erityisesti [tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta 14.5.1991 annetussa neuvoston] direktiivissä 91/250/ETY [(EYVL 1991, L 122, s. 42)] ja ennen muuta sen 7 artiklassa tai [tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston] direktiivissä 2001/29/EY [(EYVL 2001, L 167, s. 10)] ja ennen muuta sen 2–6 sekä 8 artiklassa säädettyjen erityissäännösten noudattamista.

3. Tämä direktiivi ei vaikuta:

--

b) jäsenvaltioiden kansainvälisiin velvoitteisiin eikä erityisesti teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehtyyn sopimukseen, jäljempänä ’TRIPS-sopimus’, mukaan lukien ne velvoitteet, jotka liittyvät rikosoikeudellisiin menettelyihin ja seuraamuksiin;

c) rikosoikeudellisiin menettelyihin tai seuraamuksiin liittyviin jäsenvaltioiden kansallisiin säädöksiin, jotka koskevat teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaamista.”

8 Saman direktiivin 13 artiklassa, jonka otsikko on ”Vahingonkorvaukset”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaiset oikeusviranomaiset määräävät vahingon kärsineen osapuolen hakemuksesta loukkaajan, joka tiesi tai jolla oli riittävät perusteet tietää ryhtyneensä loukkaavaan tekoon, maksamaan oikeudenhaltijalle vahingonkorvauksen, joka vastaa tälle loukkauksen johdosta koitunutta tosiasiallista vahinkoa.

Määrittäessään vahingonkorvauksen oikeusviranomaisten on:

a) otettava huomioon kaikki asianmukaiset näkökohdat, kuten vahingon kärsineelle osapuolelle aiheutuneet kielteiset taloudelliset seuraukset, saamatta jäänyt voitto mukaan lukien, loukkaajaan saama perusteeton etu ja soveltuvissa tapauksissa muita kuin taloudellisia tekijöitä, kuten oikeudenhaltijalle loukkauksen johdosta aiheutunut aineeton vahinko;

tai

- b) vaihtoehtona a kohdan säännökselle oikeusviranomaiset voivat soveltuviissa tapauksissa määrittää vahingot kiinteänä määränä esimerkiksi vähintään niiden rojaltien tai maksujen määrän perusteella, jotka oikeudenloukkaaja olisi joutunut suorittamaan, jos se olisi pyytänyt lupaa käyttää kyseistä teollis- ja tekijänoikeutta.
2. Jos oikeudenloukkaaja ei ole tietoisesti ryhtynyt loukkaavaan tekoon tai ryhtyi loukkaavaan tekoon ilman, että hänellä oli riittävät perusteet tietää ryhtyvänsä siihen, jäsenvaltiot voivat säätää, että oikeusviranomaiset voivat määrätä voitot perittäviksi takaisin tai maksettavaksi vahingonkorvauksen, joka voi olla ennalta määrätty.”
- 9 Mainitun direktiivin 16 artiklassa, jonka otsikko on ”Jäsenvaltioiden määräämät seuraamukset”, säädetään seuraavaa:
- ”Jäsenvaltiot voivat soveltaa muita asianmukaisia seuraamuksia tapauksissa, joissa teollis- ja tekijänoikeuksia on loukattu, sanotun kuitenkin rajoittamatta tässä direktiivissä säädettyjen siviilioikeudellisten ja hallinnollisten toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen soveltamista.”

Bulgarian oikeus

Rikoslaki

- 10 Rikoslain (Nakazatelen kodeks) 172b §:ssä, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasian tosiseikkoihin, säädetään seuraavaa:
- ”(1) Joka käyttää elinkeinotoiminnassa tavaramerkkiä ilman yksinoikeuden haltijan suostumusta – –, on tuomittava vankeuteen enintään viideksi vuodeksi ja enintään 5 000 Bulgarian levin (BGN) sakkoon.
- (2) Jos 1 momentissa tarkoitettu rikos tehdään uudelleen tai siitä aiheutuu huomattavia haitallisia vaikutuksia, rikoksentehtäjä on tuomittava vankeuteen vähintään viideksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi ja 5 000–8 000 BGN:n sakkoon.
- (3) Rikoksen kohde tuomitaan menetetyksi ja hävitetään riippumatta siitä, kenen omistuksessa se on.”

Vanha ZMGO ja uusi ZMGO

- 11 Tavaramerkeistä ja maantieteellisistä merkinnöistä annetun lain (zakon za markite i geografskite oznachenia; DV nro 81, 14.9.1999), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiaan (jäljempänä vanha ZMGO), 13 §:ssä säädettiin seuraavaa:
- ”(1) Tavaramerkkioikeuteen sisältyy tavaramerkin haltijan oikeus käyttää tavaramerkkiä, määrätä siitä ja kieltää kaikkia muita käyttämästä ilman haltijan suostumusta elinkeinotoiminnassa
1. merkkiä, joka on sama kuin tavaramerkki, samoja tavaroita tai palveluja varten, joita varten tavaramerkki on rekisteröity

2. merkkiä, joka aiheuttaa kuluttajien mielessä sekaannusvaaran tai vaaran merkin ja tavaramerkin välisestä miellelyhtymästä sen vuoksi, että se on sama tai samankaltainen kuin tavaramerkki, joka on rekisteröity samoja tai samankaltaisia tavaroita tai palveluja varten

3. merkkiä, joka on sama tai samankaltainen kuin tavaramerkki, sellaisia tavaroita tai palveluja varten, jotka eivät ole samoja tai samankaltaisia kuin ne, joita varten tavaramerkki on rekisteröity, kun tavaramerkki on laajalti tunnettu Bulgarian tasavallan alueella ja merkin käyttäminen ilman perusteltua syytä merkitsisi tavaramerkin erottamiskyvyn tai maineen epäoikeudenmukaista hyväksikäyttöä taikka olisi niille haitaksi.

(2) Edellä 1 momentissa tarkoitettua käyttämistä elinkeinotoiminnassa on

1. merkin paneminen tavaroihin tai tavaroiden päällyksiin

2. tavaroiden tarjoaminen tai markkinoille saattaminen tai niiden hallussapito tarjoamista tai markkinoille saattamista varten tai palvelujen tarjoaminen merkkiä käyttäen

3. tavaroiden maahantuonti tai maastavienti merkkiä käyttäen

– –”

- 12 Kyseisen lain 76b §:ssä, jonka otsikko on ”Vahingonkorvaus erityistapauksissa”, säädettiin seuraavaa:

”(1) Jos vaatimus on perusteltu mutta sen määrästä ei ole riittävää selvitystä, kantaja voi vaatia korvauksena

1. 500–100 000 BGN siten, että täsmällinen määrä jää tuomioistuimen harkittavaksi 76a §:n 2 ja 3 momentin mukaisesti, tai

2. sellaisten laillisesti valmistettujen tavaroiden vähittäismyyntihintaa, jotka ovat samanlaisia tai samankaltaisia kuin rikoksen kohteena olevat tavarat.

(2) Edellä 1 momentissa tarkoitettua korvausta vahvistettaessa otetaan huomioon myös rikoksella saatu hyöty.”

- 13 Mainitun lain 81 §:ssä, jonka otsikko on ”Hallinnolliset rikkomukset ja seuraamukset”, säädettiin seuraavaa:

”(1) Joka käyttää 13 §:ssä tarkoitetulla tavalla elinkeinotoiminnassa tavaroita tai palveluja, jotka on ilman rekisteröidyn tavaramerkin haltijan suostumusta merkitty samalla tai samankaltaisella merkillä, on tuomittava 500–1 500 BGN:n sakkoon tai, jos kyseessä on yksityinen elinkeinonharjoittaja tai oikeushenkilö, 1 000–3 000 BGN:n rahamääräiseen seuraamukseen.

(2) Jos 1 momentissa tarkoitettu rikkomus tehdään uudelleen, yksityishenkilö on tuomittava 1 500–3 000 BGN:n sakkoon ja yksityinen elinkeinonharjoittaja tai oikeushenkilö 3 000–5 000 BGN:n rahamääräiseen seuraamukseen.

(3) Rikkomus katsotaan tehdyksi uudelleen, jos se tehdään yhden vuoden kuluessa siitä, kun päätös, jolla rikkomuksen tekijälle on määrätty hallinnollinen seuraamus samanlaatuisesta rikkomuksesta, on tullut voimaan.

--

(5) Edellä 1 momentissa tarkoitettut tavarat tuomitaan menetetyiksi valtiolle siitä riippumatta, kuka on niiden omistaja, ja ne hävitetään siten, että tavaramerkin haltijalla tai hänen valtuuttamansa henkilöllä on oikeus olla läsnä niitä hävitettäessä.

--”

14 Vanha ZMGO kumottiin ja korvattiin tavaramerkeistä ja maantieteellisistä merkinnöistä 13.12.2019 annetulla lailla (zakon za markite i geografskite oznachenia; DV nro 98, 13.12.2019; jäljempänä uusi ZMGO). Uuden ZMGO:n 13 § on sanamuodoltaan sama kuin kumotun vanhan ZMGO:n 13 §.

15 Uuden ZMGO:n 127 §:n, jonka otsikko on ”Hallinnolliset rikkomukset ja seuraamukset”, 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Joka käyttää 13 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla tavalla elinkeinotoiminnassa tavaroita tai palveluja, jotka on ilman rekisteröidyn tavaramerkin haltijan suostumusta merkitty samalla tai samankaltaisella merkillä, on tuomittava 2 000–10 000 BGN:n sakkoon tai, jos kyseessä on yksityinen elinkeinonharjoittaja tai oikeushenkilö, 3 000–20 000 BGN:n rahamääräiseen seuraamukseen.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

16 G. ST. T. omistaa toiminimen, joka harjoittaa vaatekauppaa.

17 Vuonna 2016 Bulgarian sisäministeriön virkamiehet suorittivat kyseisen yrityksen vuokraamissa liiketiloissa Nesebarin kunnassa (Bulgaria) tarkastuksen ja takavarikoivat siellä myytävänä olleet tavarat. Oikeusviranomaisten hankkima asiantuntijalausunto osoittaa, että kyseisiin tavaroihin pannut merkit olivat rekisteröityjen tavaramerkkien kaltaisia, ja arvioi kyseisten tavaroiden arvoksi yhteensä 1 404 590 BGN (n. 718 000 euroa) ”alkuperäisinä” ja 80 201 BGN (n. 41 000 euroa) ”jäljitteinä”.

18 Rayonna prokuratura Burgas, TO Nesebar (Burgasin piirisyyttäjänviraston Nesebarin toimipaikka, Bulgaria) katsoi, että tällä menettelyllä G. ST. T. oli ilman yksinoikeuksien haltijoiden suostumusta käyttänyt elinkeinotoiminnassa näillä yksinoikeuksilla suojattuja tavaramerkkejä ja että tästä menettelystä oli aiheutunut ”huomattavaa vahinkoa”, minkä vuoksi häntä vastaan nostettiin ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa Rayonen sad – Nesebarissa (Nesebarin piirioikeus, Bulgaria) syyte rikoslain 172b §:ssä rangaistavaksi säädetystä törkeästä tavaramerkin loukkauksesta.

19 Yksikään rikoksella loukatuista oikeushenkilöistä ei esittänyt G. ST. T:tä kohtaan korvausvaatimuksia eikä ilmoittautunut oikeudenkäynnissä asianomistajaksi.

20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa pääasiallisesti, että Bulgarian tasavalta on käyttänyt jäsenvaltioille direktiivin 2004/48 johdanto-osan 28 perustelukappaleen mukaan kuuluvaa valinnanvapautta rikosoikeudellisten seuraamusten säätämiseksi teollis- ja

tekijänoikeuksien loukkauksesta säätämällä rikoslain 172b §:n 1 ja 2 momentin. Kyseisen pykälän 1 momentissa säädetään rikoksena rangaistavaksi tavaramerkin käyttö elinkeinotoiminnassa ilman yksinoikeuden haltijan suostumusta, ja sen 2 momentti koskee tilannetta, jossa teko on tehty useaan kertaan tai se on aiheuttanut ”huomattavaa vahinkoa”. Kyseinen jäsenvaltio on myös säätänyt vanhan ZMGO:n 81 §:n 1 momentissa, joka on sittemmin korvattu uuden ZMGO:n 127 §:n 1 momentilla, hallinnollisesta rikkomuksesta, josta on tarkoitus määrätä seuraamus saman tosiseikaston perusteella.

- 21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii ensinnäkin, onko rikoslain 172b §:n 2 momentin kaltainen kansallinen säännös, jonka mukaan tavaramerkin haltijalle aiheutuneet vahingot kuuluvat siinä rangaistavaksi säädetyn rikoksen tunnusmerkistöön, yhteensopiva teollis- ja tekijänoikeuksien lainvastaisesta käytöstä aiheutuneita vahinkoja koskevien direktiivillä 2004/48 käyttöön otettujen sääntöjen kanssa ja, jos näin on, onko Bulgarian oikeuskäytännössä käyttöön otettu vahinkojen määrittämistapa, joka perustuu oletamaan eli vähittäismyyntihintaan myytävien laillisesti valmistettujen tavaroiden arvoon, yhteensopiva kyseisten sääntöjen kanssa.
- 22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin muistuttaa toiseksi, että perusoikeuskirjan 49 artiklan 1 kohdassa vahvistettu rikoksia ja niistä määrättäviä rangaistuksia koskeva laillisuusperiaate edellyttää, että unionin oikeuden soveltamisalaan kuuluvassa säännöstössä vahvistetaan selvästi rikoksena rangaistavan käyttäytymisen rajat ja että siinä erityisesti määritellään kyseessä olevan rikoksen tunnusmerkistö. Bulgarian lainsäädännössä on säännöksiä, joissa sama menettely eli tavaramerkin käyttäminen elinkeinotoiminnassa ilman yksinoikeuden haltijan suostumusta määritellään sekä hallinnolliseksi rikkomukseksi (vanhan ZMGO:n 81 §:n 1 momentti ja uuden ZMGO:n 127 §:n 1 momentti) että rikoksena rangaistavaksi teoksi (rikoslain 172b §). Kyseiseen lainsäädäntöön ei kuitenkaan sisälly kriteeriä eron tekemiseksi hallinnollisen rikkomuksen ja rikoksena rangaistavan teon välillä. Tämä selvän ja täsmällisen kriteerin puuttuminen johtaa ristiriitaisiin käytäntöihin ja siihen, että käytännössä samanlaisiin tekoihin syyllistyneitä oikeussubjekteja kohdellaan eri tavoin.
- 23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii kolmanneksi selvittämään, onko perusoikeuskirjan 49 artiklan 3 kohdassa vahvistettu suhteellisuusperiaate esteenä Bulgarian lainsäädännön kaltaiselle lainsäädännölle, kun otetaan huomioon rikoslain 172b §:n 2 momentissa tarkoitettu rikoksesta säädettyjen seuraamusten eli pitkäaikaisen vankeusrangaistuksen ja yhdessä sen kanssa tuomittavan tuntuva sakkorangaistuksen ankaruus. Kyseinen tuomioistuin täsmentää tässä yhteydessä, että mahdollisuudet rangaistuksen lieventämiseen tai sen määräämiseen ehdollisiksi ovat vähäisiä ja että väärennetyt tavarat lisäksi tuomitaan menetetyiksi ja hävitetään.
- 24 Tässä tilanteessa Rayonen sad – Nesebar päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Ovatko lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö, joiden mukaan oikeudenhaltijan kärsimät vahingot ovat [rikoslain] 172b §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen rikosten tunnusmerkistötekijöitä, yhdenmukaisia [direktiivissä 2004/48] olevien säännösten, jotka koskevat immateriaalioikeuksien lainvastaisesta käytöstä aiheutuneita vahinkoja, kanssa?
- 2) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko Bulgarian oikeuskäytännössä vahinkojen vahvistamiseksi käyttöön otettu oletama, joka mukaan vahinkojen suuruus on myytäväksi tarjottujen tavaroiden arvo, laskettuna laillisesti valmistettujen tavaroiden vähittäismyyntihintojen perusteella, [direktiivissä 2004/48] olevien säännösten mukainen?

- 3) Onko lainsäädäntö, jossa hallinnollista rikkomusta ([uuden] ZMGO:n 127 §:n 1 momentti ja [vanhan] ZMGO:n 81 §:n 1 momentti) ja [rikoslain] 172b §:n 1 momentissa tarkoitettua rikosta sekä, mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, [rikoslain] 172b §:n 2 momentissa tarkoitettua rikosta ei eroteta toisistaan, perusoikeuskirjan 49 artiklassa vahvistetun rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen mukainen?
- 4) Ovatko [rikoslain] 172b §:n 2 momentissa säädetty rangaistukset (viidestä kahdeksaan vuotta vankeutta ja 5 000–8 000 BGN:n sakko) perusoikeuskirjan 49 artiklan 3 kohdassa vahvistetun periaatteen (rangaistus ei saa olla epäsuhteessa rikoksen vakavuuteen) mukaisia?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen ja toinen kysymys

- 25 Ensimmäisellä ja toisella kysymyksellään, jotka on syytä käsitellä yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko direktiivin 2004/48 13 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle ja kansalliselle oikeuskäytännölle, joiden mukaan aiheutetun vahingon määrä kuuluu törkeää tavaramerkin loukkausta koskevan rikoksen tunnusmerkistöön. Jos vastaus on kieltävä, se pohtii, onko oletettavaan perustuva vahinkojen määrittämisenjärjestelmä yhteensopiva samassa direktiivissä vahvistettujen sääntöjen kanssa.
- 26 Tältä osin on syytä todeta, että direktiivin 2004/48 soveltamisalaa koskevan 2 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään, että direktiivissä säädettyjä toimenpiteitä, menettelyjä ja oikeussuojakeinoja sovelletaan 3 artiklan mukaisesti kaikkiin unionin lainsäädännössä tai kyseisen jäsenvaltion lainsäädännössä säädettyjen teollis- ja tekijänoikeuksien loukkauksiin ja että direktiivi ei rajoita oikeuksien noudattamista ja poikkeuksia koskevien, tekijänoikeutta ja tekijänoikeuden lähioikeuksia koskevassa unionin lainsäädännössä säädettyjen erityissääntösten noudattamista.
- 27 Direktiivin 2004/48 saman 2 artiklan 3 kohdan b ja c alakohdassa säädetään kuitenkin lisäksi, että direktiivi ei vaikuta jäsenvaltioiden kansainvälisistä sopimuksista eikä erityisesti TRIPS-sopimuksesta johtuviin velvoitteisiin, mukaan lukien ne veloitteet, jotka liittyvät rikosoikeudellisiin menettelyihin ja seuraamuksiin, eikä myöskään teollis- ja tekijänoikeuksien loukkauksen johdosta sovellettaviin kansallisiin säännöksiin, jotka liittyvät rikosoikeudellisiin menettelyihin ja seuraamuksiin.
- 28 Kyseisen direktiivin 16 artiklassa täsmennetään myös, että jäsenvaltiot voivat soveltaa muita asianmukaisia seuraamuksia tapauksissa, joissa teollis- ja tekijänoikeuksia on loukattu, sanotun kuitenkin rajoittamatta tässä direktiivissä säädettyjen siviilioikeudellisten ja hallinnollisten toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen soveltamista.
- 29 Mainitun direktiivin johdanto-osan 28 perustelukappaleessa todetaan vielä, että saman direktiivin mukaisten yksityisoikeudellisten ja hallinnollisten toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen lisäksi myös rikosoikeudelliset seuraamukset ovat soveltuvissa tapauksissa eräs keino varmistaa teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpano.

- 30 Näistä säännöksistä ja perustelukappaleesta ilmenee, että direktiivissä 2004/48 ei säännellä immateriaalioikeuksien loukkaamisen johdosta sovellettavia rikosoikeudellisia menettelyjä ja seuraamuksia vaan siinä tunnustetaan jäsenvaltioiden oikeus säätää kansallisen tai kansainvälisen oikeuden nojalla varsinkin rikosoikeudellisista seuraamuksista, joita ne pitävät asianmukaisina kyseisten oikeuksien loukkaamisen johdosta.
- 31 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuimen on oman toimivaltaisuutensa taikka sille esitetyn pyynnön tutkittavaksi ottamisen arvioimiseksi tutkittava ne olosuhteet, joiden vallitessa kansallinen tuomioistuin on esittänyt ennakkoratkaisupyynnön. Unionin tuomioistuin on tältä osin säännöllisesti korostanut, että SEUT 267 artiklalla luotu menettely on unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisen yhteistyön väline, jonka avulla unionin tuomioistuin esittää kansallisille tuomioistuimille ne unionin oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joita nämä tarvitsevat ratkaistakseen käsiteltävikseen saatetut asiat, ja että ennakkoratkaisupyynnön esittämisen perusteena ei ole neuvoa-antavien lausuntojen esittäminen yleisistä tai hypoteettisista kysymyksistä vaan oikeusriidan todelliseen ratkaisemiseen erottamattomasti liittyvä tarve. Kuten SEUT 267 artiklan sanamuodosta itsestään ilmenee, pyydetyt ennakkoratkaisun on oltava tarpeen, jotta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin voi "antaa päätöksen" käsiteltäväkseen saatetussa asiassa (tuomio 22.3.2022, Prokurator Generalny ym. (Ylimmän tuomioistuimen kurinpitojaosto – Nimitys), C-508/19, EU:C:2022:201, 59–61 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 32 Koska direktiiviä 2004/48 ei sovelleta immateriaalioikeuksien loukkaamisesta johtuvia rikosoikeudellisia menettelyjä ja seuraamuksia koskeviin kansallisiin sääntöihin, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ensimmäisellä ja toisella kysymyksellään pyytämä kyseisen direktiivin tulkitseminen ei ole tarpeen pääasian ratkaisemiseksi, kun pääasia koskee pelkästään rikosoikeudenkäyntiä.
- 33 Näin ollen ensimmäinen ja toinen kysymys on jätettävä tutkimatta.

Kolmas ja neljäs kysymys

Unionin tuomioistuimen toimivalta

- 34 Kolmannella ja neljännellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää perusoikeuskirjan 49 artiklan tulkitsen tutkiakseen rikoslain 172b §:n 2 momentin yhteensoveltuvuuden sen kanssa.
- 35 Aluksi on syytä muistuttaa, että unionin tuomioistuin on toimivaltainen vastaamaan esitettyihin ennakkoratkaisukysymyksiin, kun pääasian taustalla oleva oikeudellinen tilanne kuuluu unionin oikeuden soveltamisalaan. Tältä osin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusoikeuskirjan määräykset, joihin mahdollisesti tukeudutaan, eivät sellaisinaan voi perustaa kyseistä toimivaltaa (tuomio 24.2.2022, Viva Telecom Bulgaria, C-257/20, EU:C:2022:125, 128 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 36 Itävallan hallitus katsoo, että unionin tuomioistuin ei ole toimivaltainen vastaamaan kolmanteen ja neljänteen kysymykseen. Pääasiassa kyseessä olevat rikosoikeudelliset säännökset eivät nimittäin ole perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua unionin oikeuden soveltamista, eikä niitä sen vuoksi voida arvioida perusoikeuskirjan 49 artiklan perusteella.

- 37 Tältä osin on todettava, että perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdan mukaan sen määräykset koskevat jäsenvaltioita ainoastaan silloin, kun ne soveltavat unionin oikeutta. Kuten vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, perusoikeuskirjassa taattuja perusoikeuksia sovelletaan näin ollen kaikkiin unionin oikeudessa säänneltyihin tilanteisiin mutta ei muihin tilanteisiin (tuomio 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, 17 ja 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 5.5.2022, BPC Lux 2 ym., C-83/20, EU:C:2022:346, 25 ja 26 kohta).
- 38 Unionin tuomioistuin on jo katsonut, että kun jäsenvaltiot täyttävät Euroopan unionin tekemästä kansainvälisestä sopimuksesta, joka on voimaan tulostaan lähtien erottamaton osa unionin oikeutta, johtuvia velvoitteita, niiden on katsottava soveltavan unionin oikeutta perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2020, komissio v. Unkari (Korkeakouluopetus), C-66/18, EU:C:2020:792, 69 ja 213 kohta).
- 39 WTO:n perustamissopimus, johon TRIPS-sopimus sisältyy, on unionin tekemä sopimus ja siten erottamaton osa unionin oikeutta voimaan tulostaan 1.1.1995 lähtien (ks. vastaavasti tuomio 15.3.2012, SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, 39 ja 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 6.10.2020, komissio v. Unkari (Korkeakouluopetus), C-66/18, EU:C:2020:792, 69–71 kohta).
- 40 TRIPS-sopimuksella pyritään muun muassa vähentämään kansainvälisen kaupan häiriöitä ja esteitä takaamalla teollis- ja tekijänoikeuksien tehokas ja riittävä suojelu kaikissa WTO:n jäsenvaltioissa. Mainitun sopimuksen II osalla pyritään myötävaikuttamaan kyseisen tavoitteen saavuttamiseen siten, että siinä määrätään jokaista keskeistä immateriaalioikeusluokkaa varten säännöistä, joita jokaisen WTO:n jäsenen on sovellettava (tuomio 18.7.2013, Daiichi Sankyo ja Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, 58 kohta). Saman sopimuksen III osan, jolla myös pyritään samaan tavoitteeseen, kohteena on puolestaan ”teollisuus- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpano”, ja siinä mainitaan erityisesti menettelyt ja toimenpiteet, jotka WTO:n jäsenten on tätä tavoitetta varten sisällytettävä lainsäädäntöönsä.
- 41 Siten TRIPS-sopimuksen osaan III sisältyvässä luvussa 5, jonka otsikko on ”Rikosprosessit”, olevassa 61 artiklassa määrätään, että ”[WTO:n jäsenten] tulee säätää rikosprosessista ja rangaistuksista sovellettavaksi ainakin niihin tapauksiin, joissa on kysymys kaupallisessa laajuudessa tapahtuvasta harkitusta tavaramerkkiväärennösten kaupasta tai tekijänoikeuspiratismista”, että ”seuraamusten tulee käsittää vankeus- ja/tai sakkorangaistus, joka on riittävän ankara vaikuttaakseen ehkäisevästi ja joka on samalla verrattavissa niihin rangaistuksiin, joita sovelletaan vakavuudeltaan samantasoisiin rikoksiin”, ja että ”käytettävissä olevien oikeuskeinojen tulee käsittää, silloin kun se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi, kiinniotto, takavarikko ja kaiken sellaisten oikeutta loukkaavan materiaalin ja välineiden tuhoaminen, joiden käyttö liittyy ratkaisevasti lainvastaisen teon toteuttamiseen”.
- 42 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 30 kohdassa, tästä seuraa, että kun jäsenvaltiot täyttävät TRIPS-sopimuksesta johtuvia velvoitteita, kyseisen sopimuksen 61 artiklasta johtuvat velvoitteet mukaan luettuina, niiden on katsottava soveltavan unionin oikeutta perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla.
- 43 TRIPS-sopimuksen 61 artiklasta johtuva velvoite säätää rikosoikeudellisista menettelyistä, jotka ainakin silloin, kun kyse on kaupallisessa laajuudessa tehdyistä tahallisista tavaramerkkiväärennöksistä tai tekijänoikeuden loukkauksista, voivat johtaa tehokkaiisiin, varoittaviin ja oikeasuhteisiin seuraamuksiin, sitoo nimittäin WTO:n jokaista jäsentä ja siten myös unionia ja sen jäsenvaltioita ja on lisäksi tämän tuomion 39 kohdassa mainitusta

oikeuskäytännöstä ilmenevin tavoin osa unionin oikeutta sisäisistä yhdenmukaistamistoimista riippumatta. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, jonka mukaan jäsenvaltio soveltaa unionin oikeutta perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla täyttäessään unionin oikeuden säännöksessä ilmaistun veloitteen säätää kyseisessä säännöksissä tarkoitetuista rikoksista vastuussa oleviin henkilöihin kohdistuvista tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoittavista seuraamuksista (ks. vastaavasti tuomio 20.3.2018, *Garlsson Real Estate ym.*, C-537/16, EU:C:2018:193, 22 ja 23 kohta), sovelletaan tällaisessa tilanteessa. Kuten tämän tuomion 38 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, sillä seikalla, että tämä veloitte ilmaistaan unionin tekemässä kansainvälisessä sopimuksessa eikä unionin sisäisessä lainsäädäntötoimissa, ei ole merkitystä tältä kannalta.

- 44 Kun jäsenvaltio täyttää TRIPS-sopimuksen 61 artiklassa ilmaistun veloitteen, kyseinen jäsenvaltio soveltaa näin ollen unionin oikeutta, joten tällöin sovelletaan perusoikeuskirjaa.
- 45 Jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen suoritettavaksi kuuluvasta tarkistuksesta muuta johdu, nyt käsiteltävässä tapauksessa rikoslain 172b §:n 1 ja 2 momentilla nähtävästi pannaan Bulgarian oikeudessa täytäntöön TRIPS-sopimuksen 61 artiklasta johtuvat veloitteet.
- 46 Tästä seuraa, että unionin tuomioistuin on toimivaltainen vastaamaan esitettyihin kolmanteen ja neljanteen kysymykseen.

Asiakysymys

– Kolmas kysymys

- 47 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään lähinnä, onko perusoikeuskirjan 49 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että rikosoikeudellinen laillisuusperiaate on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään, että jos tavaramerkkiä käytetään elinkeinotoiminnassa ilman yksinoikeuden haltijan suostumusta, sama menettely voidaan luokitella sekä hallinnolliseksi rikkomukseksi että rikoksena rangaistavaksi teoksi, ja johon ei sisälly kriteerejä eron tekemiseksi hallinnollisen rikkomuksen ja rikoksena tai jopa törkeänä rikoksena rangaistavan teon välillä.
- 48 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin selittää, että Bulgarian lainsäädännön mukaan tietyt menettelyt voivat täyttää yhtä hyvin hallinnollisen rikkomuksen kuin rikoksena rangaistavan teon tunnusmerkistön. Tämä pätee tavaramerkin käyttöön elinkeinotoiminnassa ilman yksinoikeuden haltijan suostumusta, koska teko ei ole vain pääasiassa kyseessä oleviin tosiseikkoihin sovellettavan vanhan ZMGO:n 81 §:n 1 momentissa tarkoitettu hallinnollinen rikkomus vaan myös rikoslain 172b §:n 1 momentissa rangaistavaksi säädetty rikos. Lisäksi rikoslain 172b §:n 2 momentissa säädetty rikos on tunnusmerkistöltään osittain päällekkäinen rikoslain 172b §:n 1 momentin kanssa, koska siinä säädetään rangaistus myös mainitusta kielletystä käytöstä.
- 49 Tältä osin perusoikeuskirjan 49 artiklan 1 kohtaan kirjatun rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen mukaan rikosoikeudellisten säännösten on oltava tiettyjen saatavuutta ja ennustettavuutta koskevien vaatimusten mukaisia sekä rikoksen että rangaistuksen määrittämisen osalta (tuomio 11.6.2020, *Prokuratura Rejonowa w Słupsku*, C-634/18, EU:C:2020:455, 48 kohta).

- 50 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kyseinen periaate on oikeusvarmuuden yleisen periaatteen erityinen ilmentymä, joka edellyttää muun muassa, että rikokset ja niistä määrättävät rangaistukset määritellään selkeästi laissa (ks. vastaavasti tuomio 8.3.2022, *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld* (Välitön oikeusvaikutus), C-205/20, EU:C:2022:168, 47 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 51 Tämä vaatimus täyttyy, kun kyseinen henkilö voi tietää kyseessä olevan säännöksen tai määräyksen sanamuodon ja tarvittaessa tuomioistuinten siitä antaman tulkinnan ja oikeudellisen asiantuntija-avun perusteella, mitkä toimet tai laiminlyönnit synnyttävät hänen rikosoikeudellisen vastuunsa (ks. vastaavasti tuomio 5.12.2017, *M.A.S. ja M.B.*, C-42/17, EU:C:2017:936, 56 kohta ja tuomio 5.5.2022, *BV*, C-570/20, EU:C:2022:348, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 52 Tässä tapauksessa rikoslain 172b §:ssä säädetään, että tavaramerkin käyttö elinkeinotoiminnassa ilman yksinoikeuden haltijan suostumusta on aina rikoksena rangaistava teko, josta tuomitaan kyseisessä säännöksessä mainittuihin rangaistuksiin.
- 53 Bulgarian tavaramerkkilain ZMGO:n mukaan samaa menettelyä pidetään kuitenkin myös hallinnollisena rikkomuksena, josta voidaan määrätä hallinnollinen seuraamusmaksu.
- 54 Näistä säännöksistä seuraa siten, että sama menettely, jossa on kyse tavaramerkin käyttämisestä elinkeinotoiminnassa ilman yksinoikeuden haltijan suostumusta, luokitellaan rikoksena rangaistavaksi teoksi ja hallinnolliseksi rikkomukseksi ja että siitä voi näin ollen seurata sekä rikosoikeudellisia rangaistuksia että hallinnollisia seuraamuksia.
- 55 Jäsenvaltiot voivat kuitenkin määrätä samasta teosta hallinnollisten ja rikosoikeudellisten seuraamusten yhdistelmän, kunhan unionin oikeuden yleisiä periaatteita ja niihin kuuluvaa neljännen kysymyksen kohteena olevaa suhteellisuusperiaatetta noudatetaan (ks. vastaavasti tuomio 26.2.2013, *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 34 kohta ja tuomio 24.7.2023, *Lin*, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 84 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 56 Tästä seuraa, että kunhan rikosoikeudellinen säännös itsessään täyttää vaatimukset, jotka johtuvat rikosoikeudellisesta laillisuusperiaatteesta, josta tämän tuomion 50 ja 51 kohdassa muistutetaan, tämä periaate ei ole esteenä sille, että sama menettely luokitellaan kansallisessa lainsäädännössä rikoksena rangaistavaksi teoksi ja hallinnolliseksi rikkomukseksi ja että siinä näin ollen käytetään rikokseksi tai rikkomukseksi säädetyn menettelyn määrittelemiseksi samankaltaisia tai jopa täysin samoja sanamuotoja.
- 57 Tavaramerkin käyttö elinkeinotoiminnassa ilman yksinoikeuden haltijan suostumusta on yksiselitteisesti säädetty rikoslain 172b §:ssä rikoksena rangaistavaksi teoksi, josta tuomitaan siinä mainittuihin rangaistuksiin. Näin ollen on tämän tuomion 50 ja 51 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti katsottava, että tämä on perusoikeuskirjan 49 artiklan 1 kohdassa vahvistetun rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen mukaista, jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen suoritettaviksi kuuluvista tarkistuksista muuta johdu.
- 58 Siitä kansallisen tuomioistuimen toteamasta seikasta, ettei kansalliseen lainsäädäntöön ja erityisesti vanhan ZMGO:n 81 §:n 1 momenttiin ja rikoslain 172b §:ään sisälly kriteereitä, joilla hallinnollinen rikkomus voitaisiin erottaa rikoksena rangaistavasta teosta, on syytä huomauttaa, ettei kyseisestä periaatteesta seuraa vaatimusta, jonka mukaan kansalliseen lainsäädäntöön pitäisi sisältyä sellaisia kriteerejä.

59 Kolmanteen kysymykseen on edellä todetun perusteella vastattava, että perusoikeuskirjan 49 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että rikosoikeudellinen laillisuusperiaate ei ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään, että jos tavaramerkkiä käytetään elinkeinotoiminnassa ilman yksinoikeuden haltijan suostumusta, sama menettely voidaan luokitella sekä hallinnolliseksi rikkomukseksi että rikoksena rangaistavaksi teoksi, ja johon ei sisälly kriteerejä eron tekemiseksi hallinnollisen rikkomuksen ja rikoksena rangaistavan teon välillä, kun lainvastainen menettely kuvataan rikoslaissa ja tavaramerkkilaisissa käyttäen samankaltaisia tai jopa täysin samoja sanamuotoja.

– Neljäs kysymys

60 Neljännellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko perusoikeuskirjan 49 artiklan 3 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä kansallisen lain säännökselle, jonka mukaan tavaramerkin käyttämisestä elinkeinotoiminnassa ilman yksinoikeuden haltijan suostumusta on tuomittava sekä vapautteen että varallisuuteen kohdistuvia rikosoikeudellisia rangaistuksia, joista vapausrangaistus on viidestä kahdeksaan vuotta vankeutta, jos teko on toistettu useaan kertaan tai siitä on aiheutunut huomattavaa vahinkoa.

61 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa tältä osin, että kyseisen vankeusrangaistuksen vähimmäispituus on äärimmäisen ankara ja että vankeusrangaistuksen lisäksi tuomitaan sakko, jonka määrä on myös suuri. Lisäksi tuomioistuimen mahdollisuudet rangaistuksen lieventämiseen tai sen täytäntöönpanon lykkäämiseen ovat hyvin vähäiset. Rikoksen kohteena olevien tavaroiden menetetyksi tuomitseminen ja hävittäminen ovat vielä lisäseuraamus, joka lisää seuraamusten ankaruutta kokonaisuutena.

62 Perusoikeuskirjan 49 artiklan 3 kohdan mukaan, jota tämän tuomion 44 ja 45 kohdassa todetun mukaisesti sovelletaan siltä osin kuin pääasiassa kyseessä olevalla kansallisella säännöksellä pannaan täytäntöön TRIPS-sopimuksen 61 artikla, rangaistusten ankaruus ei saa olla epäsuhteessa rikoksen vakavuuteen.

63 Tältä osin on syytä muistuttaa, että vaikka TRIPS-sopimuksen 61 artiklassa jätetään sovellettavien rikosoikeudellisten menettelyjen ja seuraamusten valinta jäsenvaltioiden harkittavaksi, siinä kuitenkin veloitetaan jäsenvaltiot säätämään rikosoikeudellisia seuraamuksia ainakin tietyistä immateriaalioikeuksien loukkauksista, kuten kaupallisessa laajuudessa tehdystä tahallisesta tavaramerkkiväärennösten kaupasta. Kyseisessä artiklassa todetaan lisäksi, että käytössä olevien oikeuskeinojen ja seuraamusten tulee käsittää vankeus- ja/tai sakkorangaistus, joka on riittävän ankara vaikuttaakseen ehkäisevästi ja joka on samalla verrattavissa niihin rangaistuksiin, joita sovelletaan vakavuudeltaan samantasoisiin rikoksiin. Käytettävissä olevien oikeuskeinojen tulee käsittää, silloin kun se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi, kiinniotto, takavarikko ja kaiken sellaisten oikeutta loukkaavan materiaalin ja välineiden tuhoaminen, joiden käyttö liittyy ratkaisevasti lainvastaisen teon toteuttamiseen.

64 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 46 kohdassa, sovellettavia seuraamuksia koskevien unionin sisäisten lainsäädäntötoimien puuttuminen merkitsee sitä, että jäsenvaltioilla on toimivalta määrittää näiden seuraamusten luonne ja taso noudattaen erityisesti suhteellisuusperiaatetta (ks. vastaavasti tuomio 11.2.2021, K. M. (Aluksen päällikölle määrätty seuraamukset), C-77/20, EU:C:2021:112, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 65 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että suhteellisuusperiaatteen mukaan kansallisessa lainsäädännössä sallituilla rankaisutoimenpiteillä ei saada ylittää rajoja, jotka johtuvat siitä, mikä on tarpeellista asianomaisella lainsäädännöllä lainmukaisesti tavoiteltujen päämäärien toteuttamiseksi. Seuraamusten on ankaruudeltaan oltava oikeassa suhteessa niillä rangaistavien loukkausten vakavuuteen nähden, ja niillä on erityisesti varmistettava todellinen varoittava vaikutus ylittämättä kuitenkaan sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi (ks. vastaavasti tuomio 11.2.2021, K. M. (Aluksen päällikölle määrättyt seuraamukset), C-77/20, EU:C:2021:112, 37 ja 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 14.10.2021, Landespolizeidirektion Steiermark (Peliautomaatit), C-231/20, EU:C:2021:845, 45 kohta).
- 66 Jos kansallisessa säännöstössä säädetään päällekkäisistä rikosoikeudellisista seuraamuksista, kuten varallisuusrangaistuksen ja vapausrangaistuksen yhdistelmästä, toimivaltaisilla viranomaisilla on näin ollen velvollisuus varmistua siitä, että määrättyjen seuraamusten kokonaisuuden ankaruus ei ylitä todetun rikkomisen vakavuutta, sillä muussa tapauksessa asiassa loukattaisiin suhteellisuusperiaatetta (ks. vastaavasti tuomio 5.5.2022, BV, C-570/20, EU:C:2022:348, 49 ja 50 kohta).
- 67 Unionin tuomioistuin on myös katsonut, että suhteellisuusperiaate edellyttää, että seuraamuksen määrittämisessä ja sakon määrän vahvistamisessa otetaan huomioon kunkin yksittäistapauksen olosuhteet (ks. vastaavasti tuomio 4.10.2018, Link Logistik N&N, C-384/17, EU:C:2018:810, 45 kohta).
- 68 Seuraamusten oikeasuhteisuuden arvioinnissa on myös otettava huomioon kansallisella tuomioistuimella oleva mahdollisuus poiketa syytekirjelmään sisältyvästä rikosoikeudellisesta arvioinnista siten, että tämä mahdollisuus johtaa lievemmän seuraamuksen soveltamiseen ja seuraamuksen mukauttamiseen todetun rikoksen vakavuuden mukaisesti (ks. vastaavasti tuomio 16.7.2015, Chmielewski, C-255/14, EU:C:2015:475, 26 kohta ja tuomio 11.2.2021, K. M. (Aluksen päällikölle määrättyt seuraamukset), C-77/20, EU:C:2021:112, 51 kohta).
- 69 Nyt käsiteltävässä tapauksessa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee ensinnäkin, että rikoslain 172b §:n 2 momentissa, jonka perusteella G. ST. T:tä kohtaan on ryhdytty syytotoimiin, säädetään rangaistavaksi tavaramerkin käyttäminen elinkeinotoiminnassa ilman yksinoikeuden haltijan suostumusta siten, että teko ylittää tietyn vakavuusasteen joko siksi, että se on toistettu useaan kertaan, tai siksi, että siitä on aiheutunut huomattavaa vahinkoa.
- 70 Siltä osin kuin kyseisessä kansallisessa lainsäädännössä säädetään tällaisesta teosta rangaistukseksi viidestä kahdeksaan vuotta vankeutta ja 5 000–8 000 BGN:n sakko, sillä voidaan ilmeisesti saavuttaa TRIPS-sopimuksen 61 artiklalla laillisesti tavoitellut päämäärät ja täytetään kyseisessä artiklassa asetettu velvollisuus, jonka mukaan on säädettävä riittävän varoittavasti vaikuttavat rikosoikeudelliset seuraamukset ainakin kaupallisessa laajuudessa tehdyistä tahallisista tavaramerkkiväärennöksistä.
- 71 Siltä osin kuin on toiseksi kyse siitä, ylitetäänkö toimenpiteellä se, mikä on tarpeen tavoiteltujen päämäärien toteuttamiseksi, ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että rikoslain 172b §:n 2 momentissa tarkoitetusta törkeästä tavaramerkin loukkauksesta säädetyn vankeusrangaistuksen pituudeksi on säädetty vähintään viisi vuotta ja että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pitää tätä vähimmäisrangaistusta äärimmäisen ankarana.

- 72 Samassa säännöksessä säädetään myös, että tämän vapausrangaistuksen lisäksi tuomitaan rikosoikeudellinen sakkorangaistus, jonka määrä on 5 000–8 000 BGN, jota kyseinen tuomioistuin pitää niin ikään suurena.
- 73 Mainittu tuomioistuin toteaa lisäksi, että rikoslain 172b §:n 3 momentissa säädetään lisäseuraamukseksi rikkomuksen kohteena oleviin tavarihin kohdistuva pakollinen menettämisseuraamus ja niiden hävittäminen. Saman tuomioistuimen mukaan nämä toimenpiteet osaltaan lisäävät tuomittavan seuraamuksen ankaruutta kokonaisuutena.
- 74 Tältä osin on huomautettava siitä tämän tuomion 63 kohdassa mainitusta seikasta, että TRIPS-sopimuksen 61 artiklassa määrätään, että seuraamusten, joista WTO:n jäsenten on säädettävä, tulee käsittää vankeus- ja/tai sakkorangaistus, joka on riittävän ankara vaikuttaakseen ehkäisevästi. Koska tässä määräyksessä käytetään konjunktioita ”ja” ja ”tai”, siinä oikeutetaan jäsenet säätämään omassa lainsäädännössään tällaisen menettelyn seuraamukseksi vapausrangaistuksen ja sakon yhdistelmä.
- 75 Mainitussa TRIPS-sopimuksessa veloitetaan WTO:n jäsenet lisäksi säätämään, silloin kun se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi, kiinniotto, takavarikko ja kaiken sellaisten oikeutta loukkaavan materiaalin ja välineiden tuhoaminen, joiden käyttö liittyi ratkaisevasti lainvastaisen teon toteuttamiseen. Tällaiset toimenpiteet ovat väärentäjiin kohdistuvien taloudellisten vaikutustensa lisäksi omiaan myötävaikuttamaan seuraamuksen tehokkuuteen, koska niillä estetään se, että immateriaalioikeutta loukkaavat tavarat voisivat pysyä markkinoilla ja että niitä voitaisiin käyttää myöhemmin.
- 76 Näin ollen TRIPS-sopimuksen 61 artiklan määräykset itsessään edellyttävät riittävää ankaruutta rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn ryhtymisen tai sen toistumisen torjumiseksi.
- 77 Näin ollen ei voida väittää, että jäsenvaltioiden käyttöön ottama rikosoikeudellinen lainsäädäntö, jossa säädetään rangaistavaksi tietyn vakavuusasteen ylittävät tavaramerkin loukkaukset, olisi suhteellisuusperiaatteen vastainen pelkästään sen vuoksi, että siinä säädetään asianmukaisissa tapauksissa sakkorangaistuksen ja kyseessä olevien tavaroiden ja rikoksen tekemiseen käytettyjen välineiden hävittämisen lisäksi vapausrangaistuksen tuomitsemisesta.
- 78 TRIPS-sopimuksen mainitusta 61 artiklasta, josta tältä osin ilmenee perusoikeuskirjan 49 artiklan 3 kohdassa niin ikään lausuttu oikeasuhteisuuden vaatimus, seuraa kuitenkin, että kyseisessä lainsäädännössä säädettyjen rikosoikeudellisten seuraamusten on aina oltava asianmukaisessa suhteessa niitä vastaavan rikoksen vakavuuteen.
- 79 Jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen suoritettavaksi kuuluvasta tarkistuksesta muuta johdu, rikoslain 172b §:ssä rangaistavaksi säädetty menettely, jossa on kyse tavaramerkin käyttämisestä elinkeinotoiminnassa ilman yksinoikeuden haltijan suostumusta, kattaa nähtävästi kaikki sekä vanhan että uuden ZMGO:n 13 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettut teot. Viimeksi mainitut säännökset vastaavat pääosin jäsenvaltioiden tavaramerkkilainsäädännön lähentämisestä 16.12.2015 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/2436 (EUVL 2015, L 336, s. 1) 10 artiklan 2 ja 3 kohtaa.

- 80 Näin ollen on ilmeistä, että rikoslain 172b § saattaa kattaa kaikki teot, joissa tavaramerkkiä käytetään elinkeinotoiminnassa ilman yksinoikeuden haltijan suostumusta. Lisäksi rikoslain 172b §:n 2 momentin mukaan tämän teonkuvauksen mukaisesta teosta, joka on toistettu useaan kertaan tai josta on aiheutunut huomattavaa vahinkoa, rangaistaan vankeudella vähintään viideksi vuodeksi.
- 81 Vaikka tällainen rangaistus ei välttämättä ole suhteeton joissakin tuotevääreännöstapauksissa, on kuitenkin todettava, että rikoslain 172b §:n 2 momentin kaltaisella säännöksellä, jossa rikoksen hyvin laajaan teonkuvaukseen liitetään vähintään viiden vuoden vapausrangaistus, ei voida taata toimivaltaisille viranomaisille mahdollisuutta varmistaa perusoikeuskirjan 49 artiklan 3 kohdasta johtuvan ja tämän tuomion 66 kohdassa mainitun velvollisuuden mukaisesti kussakin yksittäistapauksessa, ettei tuomittujen rangaistusten ankaruus ylitä todetun rikoksen vakavuutta.
- 82 Toimivaltaisten viranomaisten arvioitavaksi voi nimittäin tulla tilanteita, joissa tavaramerkkiä käytetään elinkeinotoiminnassa ilman suostumusta siten, että tekojen vaikutukset jäävät erityisen vähäisiksi, vaikka teot on tehty tahallisesti ja useaan kertaan.
- 83 Toimivaltaisten viranomaisten arvioitavaksi voi myös tulla vääreennettyjä tuotteita koskevien tapausten lisäksi tekoja, joissa tavaramerkkiä on käytetty elinkeinotoiminnassa ilman suostumusta tahallisesti ja useaan kertaan siten, että tekojen vaikutukset ovat olleet merkittäviä, mutta jotka osoittautuvat lainvastaisiksi vasta yksinoikeuden ulottuvuuden monitahoisen arvioinnin jälkeen.
- 84 Koska neljännessä kysymyksessä tarkoitettun kaltaisessa kansallisen lain säännöksessä säädetään vähintään viiden vuoden vankeusrangaistus kaikissa tapauksissa, joissa tavaramerkkiä on käytetty elinkeinotoiminnassa ilman suostumusta, tällaisella säännöksellä vaikeutetaan kohtuuttomasti toimivaltaisten viranomaisten tehtävää vahvistaa kaikkien asiaan vaikuttavien seikkojen perusteella seuraamus, jonka ankaruus ei ylitä todetun rikoksen vakavuutta.
- 85 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on nimittäin ilmoittanut, että Bulgarian rikosoikeuden mukaan rikoslain 172b §:n 2 momentissa säädetyn vähimmäisrangaistuksen alittaminen on mahdollista vain siinä tapauksessa, että rangaistuksen lieventämisperusteet ovat poikkeuksellisia tai niitä on useita. Kyseinen tuomioistuin on myös ilmoittanut, että vankeusrangaistus voidaan määrätä ehdolliseksi vain, jos sen pituus ei ylitä kolmea vuotta. Kun otetaan huomioon, että rikoslain 172b §:n 2 momentissa säädetään vähintään viiden vuoden vankeusrangaistus kaikista tapauksista, joissa tavaramerkkiä on käytetty elinkeinotoiminnassa ilman suostumusta, nämä rajalliset mahdollisuudet rangaistuksen lieventämiseen tai sen määräämiseen ehdolliseksi voivat osoittautua riittämättömiksi keinoiksi lieventää rangaistus kussakin yksittäistapauksessa tasolle, joka on oikeassa suhteessa rikoksen vakavuuteen.
- 86 Edellä todetuista perusteista neljänten kysymyksen on vastattava, että perusoikeuskirjan 49 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä kansallisen lain säännökselle, jossa tavaramerkin käyttämisestä elinkeinotoiminnassa ilman yksinoikeuden haltijan suostumusta säädetään lievimmäksi rangaistukseksi viisi vuotta vankeutta, jos teko on toistettu useaan kertaan tai siitä on aiheutunut huomattavaa vahinkoa.

Oikeudenkäyntikulut

- 87 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Euroopan unionin perusoikeuskirjan 49 artiklan 1 kohtaa

on tulkittava siten, että

rikosoikeudellinen laillisuusperiaate ei ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään, että jos tavaramerkkiä käytetään elinkeinotoiminnassa ilman yksinoikeuden haltijan suostumusta, sama menettely voidaan luokitella sekä hallinnolliseksi rikkomukseksi että rikoksena rangaistavaksi teoksi, ja johon ei sisälly kriteerejä eron tekemiseksi hallinnollisen rikkomuksen ja rikoksena rangaistavan teon välillä, kun lainvastainen menettely kuvataan rikoslaissa ja tavaramerkkilaisissa käyttäen samankaltaisia tai jopa täysin samoja sanamuotoja.

2) Perusoikeuskirjan 49 artiklan 3 kohtaa

on tulkittava siten, että

se on esteenä kansallisen lain säännökselle, jossa tavaramerkin käyttämisestä elinkeinotoiminnassa ilman yksinoikeuden haltijan suostumusta säädetään lievimmäksi rangaistukseksi viisi vuotta vankeutta, jos teko on toistettu useaan kertaan tai siitä on aiheutunut huomattavaa vahinkoa.

Allekirjoitukset